

Ár 2017, föstudaginn 7. júlí, er fundur haldinn í úrskurðarnefnd um viðskipti við fjármálafyrirtæki.

Mætt eru: Auður Inga Ingvarsdóttir, formaður, Geir Arnar Marelsson, Hrannar Már Gunnarsson, Oddur Ólason og Þorvaldur Emil Jóhannesson.

Fyrir er tekið **mál nr. 2/2017**:

**M sóknaraðili
gegn
F fjármálafyrirtæki**

og kveðinn upp svohljóðandi

ú r s k u r ð u r :

I.

Málsmeðferð.

Málsaðilar eru M, hér eftir nefndur sóknaraðili, annars vegar og F hér eftir nefndur varnaraðili, hins vegar.

Málið barst úrskurðarnefndinni 6. janúar 2017, með kvörtun sóknaraðila, dags. sama dag. Með tölvupósti nefndarinnar 6. janúar 2017, var kvörtunin send varnaraðila og honum gefinn kostur á að tjá sig um hana og skýra sjónarmið sín. Svör varnaraðila bárust með bréfi dags. 17. febrúar 2017. Var bréfið sent sóknaraðila, með tölvupósti nefndarinnar 23. febrúar 2017 og honum gefinn kostur á að koma á framfæri athugasemdum sínum. Athugasemdir sóknaraðila bárust með bréfi, dags. 9. mars 2017.

Málið var tekið fyrir á fundum nefndarinnar 30. júní og 7. júlí 2017.

II.

Málsatvik.

Þann 4. september 2006 var gefið út skuldabréf nr. X til forvera varnaraðila. Sóknaraðili, ásamt öðrum aðila, gekkst í sjálfskuldarábyrgð fyrir skuld aðalskuldara. Ekki var framkvæmt greiðslumat á aðalskuldara vegna þessa skuldabréfs skv. fyrirmælum sjálfskuldaradila, en fjárhæð skuldabréfsins nam 650.000 kr. Þann 29. september 2008 gaf sami aðalskuldari út annað skuldabréf, þá að fjárhæð 635.000 kr., til forvera varnaraðila með sömu sjálfskuldarábyrgðaraðilum. Fór fram greiðslumat á aðalskuldara í því tilvik, í samræmi við Samkomulags um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga frá 1. nóvember 2001. Samkvæmt greiðslumatinu, sem dagsett er 26. september 2008, var áætluð greiðslugeta lántaka án skulda 84.237 kr. á mánuði, áætluð greiðslugeta með skuldum 10.569 kr. á mánuði og heildar eignastaða lántaka neikvæð um 964.677 kr.

Með bréfi, dags. 17. janúar 2012, var sóknaraðila tilkynnt að umsókn aðalskuldara um greiðsluaðlögun, á grundvelli laga um greiðsluaðlögun einstaklinga nr. 101/2010, hefði verið samþykkt þann 18. febrúar 2011. Í bréfinu kom fram að samningur hafi komist á þann 26. september 2011 um greiðsluaðlögun milli lántaka og kröfuhafa hans. Var sóknaraðila tilkynnt að hann bæri ábyrgð á eftirstöðvum þeim sem ekki fengust greiddar hjá aðalskuldara, þ.e. 514.121 kr., og honum bent á að hafa samband við varnaraðila innan 15 daga til að kynna sér greiðsluárræði.

Þann 11. maí 2012 gaf sóknaraðili út skuldabréf nr. Y til varnaraðila að fjárhæð 550.000 kr. Samkvæmt uppgreiðslusamningi sem gerður var samhliða var lánið nýtt til að greiða upp þau tvö lán sem sóknaraðili var í sjálfskuldaábyrgð fyrir, en

uppgreiðslufjárhæð þeirra nam þá samtals 526.840 kr.. Með bréfi sóknaraðila, dags. 8. nóvember 2016 til varnaraðila, krafðist sóknaraðili ógildingar sjálfskuldarábyrgðar sinnar, endurgreiðslu og niðurfellingar láns.

III.

Umkvörtunarefni.

Sóknaraðili krefst þess að viðurkennt verði að sjálfskuldarábyrgð hans á skuldabréfi nr. X hafi verið ógild. Þá krefst sóknaraðili þess að varnaraðila verði gert að endurgreiða sér 258.468 kr. ásamt vöxtum frá uppgreiðsludegi og dráttarvöxtum frá 8. desember 2016. Sóknaraðili krefst þess ennfremur að nefndin úrskurði að sá hluti skuldabréfs nr. Y sem tilkominn er vegna hinnar ólögmætu sjálfskuldarábyrgðar verði felldur niður.

Sóknaraðili reisir kröfu sína aðallega á því að ákvæði Samkomulags um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga hafi ekki verið virt. Vísar sóknaraðili til þess að vegna ákvæða 3. mgr. 3. gr. samkomulags um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga hafi varnaraðila verið skylt að greiðslumeta skuldara. Sóknaraðili byggir á því að greiðslumatið sem fór fram á skuldara sé rangt að svo verulegu leyti að á því sé engan vegin byggjandi. Samkvæmt greiðslumatinu var áætluð greiðslugeta skuldara 10.569 kr. á mánuði. Sóknaraðili bendir á að í greiðslumatið vanti tvö lán sem skuldari hafði tekið hjá lífeyrissjóði áður en sóknaraðili gekkst í ábyrgð fyrir seinna láninu hjá forvera varnaraðila. Annars vegar sé um að ræða lán tekið 10. október 2007 að fjárhæð 3.200.000 kr. og hins vegar lán tekið 19. maí 2008 að fjárhæð 2.000.000 kr. Yfirlit yfir greiðslur af þeim skuldabréfum sýni að afborganir af lánunum séu langt yfir 10.569 kr. sem skuldari var talin hafa í greiðslugetu samkvæmt greiðslumati. Vísar sóknaraðili til þess að ofangreind lán hefðu haft áhrif á greiðslumatið og gert það neikvætt varðandi greiðslugetu með skuldum auk þess sem nettó eignastaða skuldara hefði litið mun verr út. Sóknaraðili hefði líklegast ekki fallist á að vera sjálfskuldaradili á láninu ef honum hefði verið kynnt raunveruleg fjárhagsstaða skuldara. Þá kemur jafnframt fram í skattframtölum skuldans árin 2008 og 2009, að skuldari þáði húsaleigubætur tekjuárin 2007 og 2008 sem ekki sé minnst á í greiðslumati hennar. Húsaleiga ein og sér hefði gert greiðslugetu hennar neikvæða skv. greiðslumatinu. Með hliðsjón af ofangreindu telur sóknaraðili nægilega sýnt fram á að greiðslumat það sem gert var á skuldaranum sé kolrangt í meginatriðum. Sóknaraðili vísar til þess að greiðslugeta skuldara hafi raunverulega verið neikvæð um tugi þúsunda og því þurft að kynna honum það sérstaklega og fá skriflega staðfestingu á því að hann vildi samt sem áður gangast í ábyrgð fyrir viðkomandi. Sóknaraðili telur því að nefndinni beri að úrskurða að sjálfskuldarábyrgð hans á skuldabréfi nr. X sem gefið var út þann 29. september 2008 og var upphaflega að höfuðstól 635.000 kr. hafi verið ógild.

Sóknaraðili byggir á því að hann hefði aldrei þurft að gefa út skuldabréf nr. Y fyrir þeirri upphæð sem raun bar vitni en andvirði skuldabréfsins var nýtt til að greiða upp þau tvö lán sem hann var í sjálfskuldarábyrgð fyrir. Vísar sóknaraðili til þess að hafa greitt 258.468 kr. á grundvelli ólögmætrar sjálfskuldarábyrgðar. Eigi hann því rétt á endurgreiðslu þeirrar upphæðar að viðbættum vöxtum og dráttarvöxtum.

Sóknaraðili byggir á því að sú skylda hvíli á fjármálafyrirtækjum að greiðslumeta lántakendur þegar þriðji aðili gengst í ábyrgð fyrir fjárskuldbindingum. Sé það í fullu samræmi við þær starfsskyldur sem hvíli á fjármálastofnunum í viðskiptum þeirra við neytendur samkvæmt samkomulagi um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga, lögum og leiða megi af venju. Bendir sóknaraðili í því sambandi á að staða fjármálastofnanna og viðskiptamanna þeirra sé ójöfn. Hann búi ekki yfir þeirri reynslu og þekkingu á viðskiptalífínu sem varnaraðili hefur og því mátt treysta því að

varnaraðili stæði faglega að lánveitingum sínum. Þá bendir sóknaraðili á að hallinn á túlkun samninga um lánveitingar og ábyrgðir samkvæmt stöðluðum samningsskilmálum hvíli á þeim sem semur, notar eða ber ábyrgð á slíkum skilmálum. Í því sambandi vísar sóknaraðili til 36. gr. laga nr. 7/1936 um samningsgerð, umboð og ógilda löggæringa og til ákvæða laga um neytendalán nr. 121/1994.

Sóknaraðili hafnar því alfarið að aðilar hafi átt í viðræðum um lausn ágreinings í kjölfar bréfs hans, dags. 8. nóvember 2016. Varnaraðili hafi í engu svarað bréfi sóknaraðila og því hafi hann verið nauðbeygður í að senda fyrirbyggjandi kvörtun.

Sóknaraðili byggir á því að hann hafi lögvarða hagsmuni af því að nefndin taki afstöðu til þess hvort sjálfskuldarábyrgðin hafi verið gild. Það sé forsenda fyrir málið í heild sinni að úrskurðað verði um hvort ábyrgðin hafi verið gild, enda hafi allar ráðstafanir sóknaraðila og varnaraðila í kjölfar lánveitingarinnar verið byggðar á hinni ólögsmætu ábyrgðaryfirlýsingu. Vísar sóknaraðili til þess að krafa hans um viðurkenningu á því að sjálfskuldarábyrgðin hafi verið ógild sé sett upp á eftirfarandi hátt þar sem hún sé ekki lengur til staðar en misskilningur sé af hálfu varnaraðila að telja sóknaraðila vera að krefjast ógildingar á ábyrgðinni sem slíkri.

Sóknaraðili hafnar því að krafa hans sé einungis byggð á ákvæðum Samkomulags um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga. Vísar sóknaraðili til þess að það komi fram í kvörtun að byggt sé á 36. gr. laga nr. 7/1936 sem og ákvæðum laga nr. 121/1994 auk þess sem útilokunarregla gildi ekki í málsmeðferð fyrir nefndinni.

Sóknaraðili byggir á því að það væri ósanngjarnt og andstætt góðri viðskiptavenju af hálfu varnaraðila að bera fyrir sig upphaflegan samning um sjálfskuldarábyrgð hans sem og seinni tíma lántöku, sbr. 36. gr. laga nr. 7/1936. Vísar sóknaraðili til þess að varnaraðili sé sérfræðingur með leyfi skv. lögum en sóknaraðili sé reynslulaus á fjármálamarkaði og því augljós aðstöðumunur milli aðila. Sóknaraðili telur efni samnings ósanngjarnt, en ráða hefði átt sóknaraðila frá því að takast á hendur ábyrgðina ef greiðslumatið hefði verið rétt framkvæmt. Vísar sóknaraðili til þess að atvik við samningsgerð sem urðu til þess að greiðslumat hafi ekki verið rétt framkvæmt tengist sér ekki. Þá vísar sóknaraðili til 36. gr. c. laga nr. 7/1936. Telur sóknaraðili upphaflega ábyrgð hafa verið ósanngjarna enda byggða á rangri forsendu, þ.e. röngu greiðslumati, auk þess að ósanngjarnt hafi verið að lána lántaka yfir höfuð þar sem hún hafi ekki haft efni á því að taka lán á þessum tíma. Sóknaraðili vísar til þess að það sé margdæmt hjá dómstólum og margúrskurðað hjá nefndinni að sé greiðslumat rangt að efni til eru ástæður til að ógilda ábyrgð sem veitt er í framhaldi slíks greiðslumats.

Sóknaraðili mótmælir því að forveri varnaraðila hafi farið að samkomulaginu. Sóknaraðili bendir á að þar sem ekki væri til að heilsa efnislega réttu greiðslumati í fyrirbyggjandi máli hafi ekki verið farið að samkomulaginu. Sóknaraðili mótmælir athugasemdum varnaraðila um að greiðslumatið sem forveri varnaraðila framkvæmdi sé ekki á ábyrgð varnaraðila.

Sóknaraðili mótmælir því að honum hafi borið að benda forvera varnaraðila á að greiðslumatið væri rangt að efni til af þeim ástæðum að sóknaraðili hafi lánað veð í íbúð sinni vegna tveggja lána hjá lántaka. Vísar sóknaraðili til þess að hafa litla sem enga reynslu af fjármálagæringum og því enga ástæðu haft til að ætla að hann hefði getað haft áhrif á útkomu greiðslumatsins, hefði hann á annað borð tekið eftir þessu. Bendir sóknaraðili á að lánin tvö séu ekki einu meinbugirnir á greiðslumatinu enda vanti inn kostnað vegna leigu á húsnæði sem hefði gert greiðslumatið neikvætt. Gerir sóknaraðili athugasemd við þau vinnubrögð varnaraðila að reyna koma ábyrgð yfir á grandlausa neytendur.

Sóknaraðili hafnar málsástæðu varnaraðila um að varnaraðili hafi ekki vitað að lántaki greiddi húsaleigu og því hafi hann ekki metið húsaleigu inn í greiðslumatið.

Vísar varnaraðili til þess að húsaleigubætur lántaka komi skýrt fram í skattframtölum hennar. Þá hafnar sóknaraðili því að hafa verið skráður í sambúð með skuldara en tilgreining heimilisfangs í skuldabréfinu séu augljós mistök af hálfu forvera varnaraðila sem sóknaraðili mótmælir.

Sóknaraðili byggir á 36. gr. c. laga nr. 7/1936 varðandi þá málsástæðu varnaraðila að sóknaraðili hafi sýnt af sér verulegt tómlæti. Ákvæðið kveði skýrlega á um að ekki skuli líta til atvika sem síðar komi til, neytanda í óhag, en þau atriði sem varnaraðili byggir á séu atvik sem síðar komi til. Einnig mótmælir sóknaraðili því að varnaraðili beri fyrir sig fyrirvaralausa uppgreiðslu.

Varðandi fyrningu kröfunnar vísar sóknaraðili til þess að endurgreiðslukrafa hans verði fyrst til þegar þegar ábyrgð hans yrði úrskurðuð ógild. Krafan sé því ekki orðin til og geti þ.a.l. ekki verið fyrnd enda reiknist fyrningarfestur frá þeim degi er kröfuhafi gat fyrst átt rétt til efnda, sbr. 2. gr. laga nr. 150/2007.

Sóknaraðili mótmælir sérstaklega röksemdum varnaraðila þess efnis að ekki sé hægt að fallast á báðar kröfur samtímis, en fari svo fer sóknaraðili fram á að sú leið verði valin sem sé honum hagfelldust.

IV.

Athugasemdir varnaraðila.

Varnaraðili krefst þess að fyrstu kröfu sóknaraðila verði vísað frá nefndinni. Varnaraðili krefst þess jafnframt að öllum kröfum sóknaraðila verði hafnað.

Fyrri krafa varnaraðila þess efnis að fyrstu kröfu sóknaraðila verði vísað frá er byggð á því að sóknaraðili hafi ekki lögvarða hagsmuni af kröfunni þar sem sjálfskuldarábyrgðin, sem krafist er ógildingar á, sé ekki lengur fyrir hendi. Vísar varnaraðili til þess að skuldabréfið sé uppgreitt og þá yrði ómögulegt fyrir varnaraðila að verða við kröfunni, enda engri sjálfskuldarábyrgð til að dreifa. Af þeim sökum telur varnaraðili að vísa beri fyrstu kröfu sóknaraðila frá nefndinni.

Seinni krafa varnaraðila er að öllum kröfum sóknaraðila verði hafnað. Vísar varnaraðili til þess að sóknaraðili byggir kröfur sínar á þeirri röksemd einni að ákvæði Samkomulags um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga frá 1. nóvember 2001 hafi ekki verið virt. Varnaraðili bendir á og byggir á því, í fyrsta lagi, að samkomulagið mæli ekki fyrir um heimild til ógildingar sammingsákvæða eða endurgreiðslu fjármuna til ábyrgðaraðila. Ekki hafi verið leitast við að sýna fram á að skilyrðum annarra réttarreglna sé uppfyllt og því verði að hafna öllum kröfum sóknaraðila, sbr. til hliðsjónar hrd. frá 29. nóvember 2012 í máli nr. 213/2012.

Krafa varnaraðila er í öðru lagi byggð á því að fyrri kröfueigandi, forveri varnaraðila, hafi farið að Samkomulagi um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga við útgáfu skuldabréfsins þann 29. september 2008. Vísar varnaraðili til þess að greiðslumat hafi sannanlega verið gert og það byggt á gögnum frá útgefanda skuldabréfsins um tekjur, eignir og skuldir. Varnaraðili tekur fram að upplýsingar um tvö lán til lífeyrissjóðs og um greiðslu húsaleigu hafi, eftir því sem varnaraðili kemst næst, ekki verið þar á meðal. Vísar varnaraðili til þess að sér verði ekki kennt um þá ætluðu röngu forsendu í greiðslumati, sbr. hrd. frá 7. mars 2013 nr. 575/2012 og frá 2. febrúar 2017 í máli nr. 318/2016. Bendir varnaraðili á að sérstaklega sé tekið fram í greiðslumatinu að upplýsingar um skuldir og fjárhagsstöðu greiðanda séu að hluta til frá honum sjálfum og því séu forsendur matsins og niðurstöður á hans ábyrgð. Varnaraðili vísar til þess að á honum hvíli ekki skylda til að geyma undirgögn til stuðnings greiðslumati þannig að aðgengileg væru sóknaraðila riflega átta árum síðar, sbr. hrd. frá 17. apríl 2012 í máli nr. 141/2012 og frá 26. maí 2016 í máli nr. 648/2015.

Varnaraðili bendir á að forveri varnaraðila gat ekki byggt greiðslumatið á nefndum skuldum útgefanda skuldabréfsins við lífeyrissjóð þar sem bankinn hafði ekki upplýsingar um þær. Vísar varnaraðili til þess að sóknaraðila hafi verið í lófa lagið að upplýsa forvera varnaraðila um skuldirnar eða benda á að greiðslumatið kynni að vera rangt að þessu leyti þar sem sóknaraðili var upplýstur um báðar skuldirnar og undirritaði greiðslumatið athugasemdalaust.

Vegna athugasemda sóknaraðila er lúta að húsaleigu bendir varnaraðili á að í greiðslumatinu komi fram að upplýsingar um áætlaðan framfærslukostnað séu byggðar á neyslukönnun Hagstofu Íslands og þurfi ekki endilega að endurspeglar neyslukostnað greiðanda. Telur varnaraðili athugasemdir sóknaraðila að engu hafandi að því leyti að forveri varnaraðila hafi ekki fengið upplýsingar um það frá útgefanda skuldabréfsins að hún greiddi húsaleigu umfram það sem fram kæmi í upplýstum framfærslukostnað hennar. Vísar varnaraðili til þess að sóknaraðili hafi verið skráður með sama lögheimili og skuldari þegar skuldabréfið var gefið út og því líkur á að hann hafi haft upplýsingar um húsaleigukostnað hennar. Hann hafi hins vegar ritað undir greiðslumatið athugasemdalaust, sem fullnægjandi fyrir sitt leyti.

Varnaraðili byggir í þriðja lagi á því að sóknaraðili hafi glatað rétti sínum til að bera brögður á gildi sjálfskuldarábyrgðar sinnar samkvæmt skuldabréfi útgefnu þann 29. september 2008 vegna verulegs tómlætis af sinni hálfu. Vísar varnaraðili til þess að mjög langt sé um liðið síðan umrætt skuldabréf var gefið út. Þá liggja fyrir að sóknaraðili hafi sjálfur greitt upp skuldabréfið með útgáfu skuldabréfs þann 11. maí 2012 sem hann gerði án nokkurs fyrirvara. Vísar varnaraðili til þess að sóknaraðili hafi greitt skilvíslega af skuldabréfinu frá útgáfu þess, þar til hann gerði fyrst athugasemdir með bréfi til varnaraðila þann 8. nóvember 2016, eða 8 árum frá útgáfu skuldabréfsins. Hafnar varnaraðili öllum kröfum sóknaraðila vegna verulegs tómlætis að þessu leyti, sbr. hrd. nr. 575/2012, 346/2015 og 471/2016.

Varnaraðili byggir jafnframt á því, í fjórða lagi, að því er varðar aðra kröfu sóknaraðila um endurgreiðslu, að skilyrði fyrir endurheimturétti séu ekki uppfyllt. Vísar varnaraðili til þess að enginn fyrirvari hafi verið gerður af hálfu sóknaraðila við útgáfu skuldabréfsins þann 11. maí 2012, þegar skuldabréfið frá 29. september 2008 var greitt upp og hann hefði því mátt gera ráð fyrir að verða ekki endurkrafinn um greiðslu vegna þess ríflega fjórum árum síðar. Byggir varnaraðili einnig á því að endurgreiðslukrafa, hafi hún á einhverjum tíma stofnast, sé fyrnd. Telur varnaraðili að endurgreiðslukrafa fyrnist á fjórum árum samkvæmt 3. gr. laga nr. 150/2007 um fyrningu kröfuréttinda og því hafi slík krafa fyrnst þann 11. maí 2016. Þá bendir varnaraðili á að kröfur um endurgreiðslu ofgreidds fjár bera ekki vexti, hvorki að lögum né meginreglum laga.

Að lokum vísar varnaraðili til þess, í fimmta lagi, að engin rök standi til þess að nefndin fallist bæði á aðra og þriðju kröfu sóknaraðila, þar sem í því fælist að hann fengi ætlað tjón sitt bætt tvívegis. Ekki gæti staðist að úrskurða bæði um endurgreiðslu á þeim hluta andvirðis skuldabréfs sóknaraðila sem útgefið var þann 11. maí 2012, sem nýttur var til uppgreiðslu skuldabréfsins sem útgefið var þann 29. september 2008, og niðurfellingu á þeim hluta skuldabréfsins.

V.

Niðurstaða.

Ágreiningur aðila lýtur að gildi sjálfskuldarábyrgðar sóknaraðila á skuldabréfi nr. X, útgefnu þann 29. september 2008, upphaflega að fjárhæð 635.000 kr., til forvera varnaraðila. Sóknaraðili greiddi þá ábyrgðarskuld með skuldabréfi útgefnu 11. maí 2012. Þegar sóknaraðili gekk í sjálfsskuldarábyrgð á umræddu skuldabréfi frá árinu 2008 var í gildi samkomulag um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga, dagsett 1.

ÚRSKURÐARNEFND UM VIÐSKIPTI VIÐ FJÁRMÁLAFYRIRTÆKI

nóvember 2001, sem var undirritað af Samtökum banka og verðbréfafyrirtækja f.h. aðildarfélaga sinna. Forveri varnaraðila var eitt þessara aðildarfélaga og því ekki umdeilt að hann var aðili að samkomulaginu. Bar honum því að fullnægja þeim skyldum sem á honum hvíldu samkvæmt samkomulaginu, sbr. dóm Hæstaréttar í máli nr. 169/2012. Sóknaraðili ber fyrir sig að framkvæmd varnaraðila við stofnun sjálfskuldarábyrgðarinnar hafi ekki verið í samræmi við samkomulagið og krefst viðurkenningar á því að sjálfskuldarábyrgð á framangreindu skuldabréfi hafi verið ógild. Þá krefst sóknaraðili að nefndin úrskurði að varnaraðila sé skylt að endurgreiða sér 258.468 kr. ásamt vöxtum frá uppgreiðsludegi og dráttarvöxtum frá 8. desember 2016, sem er það sem hann greiddi til varnaraðila vegna sjálfskuldarábyrgðarinnar. Sóknaraðili krefst þess enn fremur að nefndin úrskurði að sá hluti skuldabréfs nr. Y, sem sóknaraðili gaf út til varnaraðila, verði felldur niður.

Samkvæmt 3. gr. samkomulagsins er fjármálafyrirtæki skylt að meta greiðslugetu greiðanda nema ábyrgðarmaður óski sérstaklega eftir því með skriflegum hætti að svo verði ekki gert. Samkvæmt 3. mgr. 4. gr. samkomulagsins skal tryggt að ábyrgðarmaður geti kynnt sér niðurstöðu greiðslumats áður en hann gengst í ábyrgðina, enda liggja fyrir að greiðandi hafi samþykkt það. Af gögnum málsins er ljóst að greiðslumat var framkvæmt á lántaka og að sóknaraðili undirritaði skjalið „Niðurstöður greiðslumats“ þann 26. september 2008. Samkvæmt skjalinu bendir niðurstaða greiðslumatsins til þess að lántaki hafi haft jákvæða greiðslugetu um 10.569 kr. á mánuði og eignastaða hennar verið neikvæð um 964.677 kr.. Það liggur á hinn bóginn fyrir að forveri varnaraðila hafi ekki verið með öll gögn undir höndum við gerð greiðslumatsins, sem hefðu haft áhrif á niðurstöðu þess.

Þegar tekið er tillit til allra afborgana sem lánveitandi gerði ekki ráð fyrir við matið er ljóst að lántakinn gat ekki staðið undir öllum útgjöldum miðað við uppgefnar forsendur. Verður því að telja að niðurstaða greiðslumatsins sé röng og hafi gefið sóknaraðila ranga sýn á fjárhagsstöðu lántaka og getu hans til að efna skuldbindinguna. Sjálfst samkomulagið sem stofnaði til skyldu varnaraðila til að framkvæma greiðslumat, geymir engar reglur eða viðmið um það, á hvaða gögnum fjármálafyrirtæki skuli byggja við gerð greiðslumats. Dómstólar hafa fjallað um þetta atriði að nokkru marki og byggt á því sjónarmiði að greiðslumat, sem framkvæmt er á grundvelli samkomulagsins vegna lántöku, gegni mikilvægu hlutverki. Þótt eðlilegt sé að reisa það á upplýsingum og gögnum frá þeim sem tekur lánið geti fjármálafyrirtæki ekki látið sér í léttu rúmi liggja hvaða upplýsingar eru notaðar og hvaða gagna er aflað. Fjármálafyrirtæki hafi sjálfstæðar skyldur gagnvart þeim, sem gengst í ábyrgð eða veitir veð til tryggingar láninu, til þess að tilgreina réttar upplýsingar í greiðslumati sé þess nokkur kostur og afla nauðsynlegra gagna til þess að matið gefi sem besta mynd af ætlaðri greiðslugetu lántakans. Í úrskurðum nefndarinnar hefur verið byggt á þessum sömu sjónarmiðum og litið svo á að fjármálafyrirtæki geti ekki borið fyrir sig grandleysi um þau atriði varðandi fjárhag skuldans sem það vissi um eða mátti vita um. Það nýtur á hinn bóginn ekki við einhlítu dómafordæma um það álitamál hvaða gagna fjármálafyrirtæki var rétt að krefja skuldarann um eða afla sjálfst, þ.e. hvaða kröfur má gera til þess að fjármálafyrirtæki kynni sér fjárhaginn af eigin rammleik áður en þau kynna niðurstöðuna fyrir ábyrgðarmanni eða veðsala. Úrskurðarnefndin hefur talið að ef byggt er á tekjuupplýsingum sem eru í ósamræmi við skattframtöl frá sama tíma, verði fjármálafyrirtæki a.m.k. að geta skýrt á hvaða gögnum það byggði. Þá hefur verið talið að fjármálafyrirtæki gætu ekki borið fyrir sig grandleysi um skuldir sem þau gátu séð með uppflettingu í þeim upplýsingakerfum sem fjármálafyrirtæki styðjast almennt við. Ekki er til að dreifa einhlítum fordæmum um hvort fjármálafyrirtækjum bar að afla síðasta skattframtals skuldara. Nefndin telur að það hafi verið óvandað að kynna

ÚRSKURÐARNEFND UM VIÐSKIPTI VIÐ FJÁRMÁLAFYRIRTÆKI

greiðslumöt án þess að gæta að því hvort upplýsingar í þeim væru í samræmi við skattframtal. Mat á því hvort ósanngjarnt teljist af fjármálafyrirtæki að bera ábyrgðarsamning eða veðsetningu fyrir sig ræðst af heildstæðu mati á atvikum. Úrskurðarnefndin telur að þegar greiðslumatið er virt heildstætt verður að leggja á varnaraðila að bera hallann af því að réttilega unnið greiðslumat var ekki unnið og kynnt.

Fær það ekki hróflað þeirri staðreynd að tæp 5 ár liðu frá útgáfu skuldabréfsins þar til sóknaraðili gerði fyrst athugasemdir við sjálfskuldarábyrgð sína. Fallast verður á þá málsástæðu varnaraðila að endurgreiðslukrafa, hafi hún á einhverjum tíma stofnast, sé fyrnd. Endurgreiðslukrafa fyrnist á fjórum árum samkvæmt 3. gr. laga nr. 150/2007 um fyrningu kröfuréttinda. Verður ekki annað séð en að slík krafa sóknaraðila hafi fallið niður fyrir fyrningu þann 11. maí 2016, en hann gaf út skuldabréf til greiðslu ábyrgðarskuldarinnar þann 11. maí 2012. Er því óhjákvæmilegt að hafna kröfu sóknaraðila.

Ú r s k u r ð a r o r ð:

Kröfu sóknaraðila, M, á hendur varnaraðila, F, er hafnað.

Reykjavík, 7. júlí 2017.

Auður Inga Ingvarsdóttir

Geir Arnar Marelsson
Oddur Ólason

Hrannar Már Gunnarsson
Þorvaldur Emil Jóhannesson